

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАУЧНО ЖУРИ
определено със Заповед РД 38-67/24.01.2018 г.
на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академична длъжност „професор“
по област на висшето образование 4. Природни науки, математика и информатика
професионално направление 4.4. Науки за Земята (Геоморфология и
палеогеография)
обявен за нуждите на СУ „Св. Климент Охридски“, ГГФ, катедра „Климатология,
хидрология и геоморфология“
в ДВ брой 100/15 декември 2017 г.
с кандидат: доц. д-р Росица Михайлова Кендерова

Рецензент: проф. д-р Нели Стефанова Христова, професионално направление
4.4. Науки за Земята, СУ „Св. Климент Охридски“, ГГФ, катедра Климатология,
хидрология и геоморфология“

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на решение на научно жури на заседание от 28 февруари 2018 г., в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилник за приложение на закона за развитие на академичния състав (ПП ЗРАСРБ), Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Препоръчителни критерии за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Геолого-географски факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. С кандидата в конкурса имам една обща публикация, която не ме поставя в конфликт на интереси, защото участието ми се отнася до хидроложката част на научното изследване.

1. ДАННИ ЗА КОНКУРСА

Конкурсът за академичната длъжност „професор“ по професионално направление 4.4. Науки за Земята (Геоморфология и палеогеография) е заявен от катедра „Климатология, хидрология и геоморфология“ към Геолого-географски факултет (ГГФ) на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, гласуван от Факултетния съвет на ГГФ на заседание от 17 октомври 2017 (протокол №12/17.10.2017), обявен в обявен в ДВ брой 100/15 декември 2017 г. и публикуван на официалния уебсайт на факултета в изисквания срок.

В конкурса участва един кандидат – доц. Росица Михайлова Кендерова.

За участие в конкурса кандидатът прилага следните документи: автобиография, копие от оригинала на диплома за висше образование, копие от оригинала на диплом за

образователна и научна степен „доктор“, документ за академичната длъжност „доцент“, удостоверение за трудов стаж, списък на публикациите (общ и за публикациите след придобиване на академичната длъжност доцент), авторска справка за научните приноси, справка за цитиранията, медицинско свидетелство, свидетелство за съдимост, копие от обявата в Държавен вестник.

Процедурата по обявяване на конкурса за академичната длъжност „професор“ и представените документи на кандидата за участие в конкурса за академичната длъжност „професор“ съответстват изцяло на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ, Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ „Св. Климент Охридски“.

2. ДАННИ ЗА КАНДИДАТА В КОНКУРСА

Доц. Росица Кендерова завършва специалност география в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ през 1983 г. със степен магистър. През 1984–1988 г. е редовен докторант в Московски държавен университет „М. В. Ломоносов“. През 1988 получава свидетелство за научната степен „доктор“. От 1 юли 1988 г. е асистент по геоморфология и до 2002 г. заема последователно длъжностите старши асистент и главен асистент. През декември 2002 г. е избрана за доцент по научна специалност Геоморфология и палеогеография (Свидетелство №21715/17.02.2003 г. на основата на протокол №7 от 06.12.2002 на Комисия 04 на Висша атестационна комисия) – академична длъжност, която заема до участието в конкурса. Хронологичният анализ удостоверява 30-годишна научна и учебно-преподавателска дейност в СУ „Св. Климент Охридски“. Професионалната биография на кандидата се допълва от позицията председател на Сдружение на геоморфолозите в България (на което сдружение тя е и основател), членството в Българско геологическо дружество и колективното членство в International Association of Geomorphologist. В качеството си на дългогодишен колега на доц. Кендерова си позволявам да направя няколко допълнения към представената от нея професионална биография, които намирам за важни и които не са отбелязани в документите. Доц. Кендерова е член на: Scientific Advisory Committee на *ROMANIAN-BULGARIAN-HUNGARIAN-SERBIAN CONFERENCE* – Geographical Research and Cross-Border Cooperation within the Lower Basin of the Danube; редакционната колегия на Географски Разгледи (списание на Македонското географско дружество – <http://www.igeografija.mk/MGD/index.htm>); изпитните комисии за държавен изпит и за защита на дипломни работи; научно жури за придобиване на ОНС „доктор“ на петима докторанта и на научно жури за придобиване на академичната длъжност „главен асистент“ на двама души, рецензент на публикации в *Arabian Journal of Geosciences*. Доц. Кендерова е ръководител на магистърска програма „Геоморфология“ и на докторската програма „Геоморфология и палеогеография“ към ГГФ.

Професионалните биографичните данни на доц. Росица Кендерова, удостоверени с официално издадени документи, отговарят изцяло на задължителните условия по чл. 29, т. 1 и т. 2 от ЗРАСРБ, на чл. 60, т. 1 и т. 2 от ППЗРАСРБ и чл. 114 (1) т. 5 и 6 от Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ „Св. Климент Охридски“.

3. ОПИСАНИЕ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ МАТЕРИАЛИ

Доц. Росица Кендерова е представила за участие в конкурса списък с 54 научни труда (от общо 86): една монография (в съавторство), четири научни труда в книги, 22 публикации в индексирани и реферирани списания, 16 доклада в сборници от конференции, осем разширени резюмета и пет абстракта на доклади. Анализът на предоставените материали удостоверява следните наукометрични данни. Монографията „Геоморфоложки изследвания в района на Българска полярна база на остров Ливингстън, Южношетлъндски архипелаг“ (Варна: Малео-63, 2015) е в съавторство и с обем 133 страници (включително 34 таблици, 72 фигури – повечето от които снимки, библиография към всяка глава), придружена от протокол за самостоятелно участие на Росица Кендерова в написването на увод и четири глави и в съавторство – на две глави и заключение с общ обем 50 стр. Научните трудове, четири на брой, обособени в раздел 2 – Участие в монографии, са с общ обем 37 страници, 16 от които заема „Geomorphological study of the Bulgarian Antarctic Base “St. Ulrment Ohridski” Area“. Към тази група, обособена от автора, отнасям публикацията Geomorphologische Untersuchungen von archäologischen Objekten in der Umgebung von Kapitan Andreevo und Dolno Cherkoviste (Südost Bulgarien), която е в отпечатана книга с ISBN. В списания с Impact Factor са публикувани четири научни труда, три от които в „Comptes rendus de l'Academie bulgare des Sciences“ (или „Доклади на БАН“) с Impact Factor 0.251 през 2016 г.) и една публикация под печат в „Quaternary International“ с Impact Factor 2.199 (удостоверена с документ за приета за печат). Всички научни трудове от тази група са в съавторство, с общ обем 33 страници и общ IF фактор 2,952. В реферирани научни списания са публикувани 18 статии. Към посочените научни трудове отнасям „Active layer and permafrost monitoring in the vicinity of the Bulgarian Antarctic Station, Livingston Island, Antarctic“ (в Geophysical Research abstracts, vol. 12, 2010, с автори A. Trindade, G. Vieira, M. Ramos, C. Pimpirev, R. Kenderova), която не присъства в списъка, представен от кандидата, но е публично достъпна в пълен текст в ResearchGate. Две публикации от този списък са самостоятелни, а останалите в съавторство и с общ обем 234 страници. Кандидатът представя 16 доклада, отпечатани в сборници от конференции (в България, Македония, Сърбия и Русия), от които четири самостоятелни, а останалите в съавторство, с общ обем 103 страници. В списъка с публикации за конкурса не е отбелязан научният труд „Кватернерна геоморфология и палеогеография“, публикуван през 2003 г. (посочен в

списъка с всички публикации на кандидата) или след придобиване на академичната длъжност „доцент“, който изпълнява и функциите на учебник за студентите от специалност география в ГГФ и съответства на преподавателската дейност на кандидата. Посоченият научен труд се взема под внимание в оценката на настоящата рецензия. Не приемам за научна статия „Report 49“ (4–10 от списъка) – с обем под една страница и „Комплексни изследвания ... (5–10 от представения списък) с обем две страница (и с девет съавтора). Не се оценяват представените резюмета в раздел 5 и абстрактите от раздел 6 (всички от които се отнасят до Антарктида). За оценка в настоящата рецензия се приемат **44 научни труда: една монография, 27 статии** в книги и научни списания (между които пет в книги и четири в списания с IF) и **16 доклада** в сборници от конференции. От приетите 44 научни труда, шест са самостоятелни, девет с един съавтор, 14 – с двама съавтори, осем – с трима съавтори, шест – с четирима съавтори и по една с петима и деветима съавтори. Росица Кенедерова е водещ автор в 26 публикации. Научноизследователската дейност на кандидата за периода 2002–2018 се допълва от участието в 26 научни проекти: седем проекта към МОН и МОСВ, пет международни проекта, на един от които е ръководител и 14 научни проекта към Фонд научни изследвания на СУ „Св. Кл. Охридски“, четири от които се осъществяват под нейно ръководство. **За рецензиране се приемат 44 научни труда: една монография, 27 научни труда в книги и научни списания (между които пет в книги и четири в списания с IF) 16 научни труда в сборници от конференции.**

Уверението на отдел „Библиотечно-информационно обслужване“ на Университетска библиотека при СУ „Св. Климент Охридски“ удостоверява: а) индексирани документа – два в Web of Science „Clarivate Analytics“, три в Scopus ELSEVIER, един в Central and Eastern European Online Library, три в EBSCO и един в Springer Link; б) публикации, отразени в библиотечни каталози – 15 публикации в Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, 16 в Университетска библиотека „Св. Климент Охридски“, четири публикации в Karlsruher Virtueller Katalog и шест публикации в WworldCat OCLC. В същото уверение се отбелязват 10 цитирания в Web of Science „Clarivate Analytics“, четири в ProQuest, едно в JSTOR, три в Central Online Library (CEEOL), три в Springer Link и четири цитирания в CiteSeerX, които с установените от кандидата достигат 129.

Авторската справка за цитирания отбелязва 129 цитата, определени по броя позоваване на даден научен труд в цитиращата публикация. Над 2/3 от цитиранията са в научни публикации, монография и дисертации, а няколко – в научноизследователски проекта.

Представените научни труда: а) отговарят на задължителното изискване на чл. 29, т. 3 и 4 от ЗРАСРБ, чл. 61(3) от ППЗРАСРБ, чл. 114 от Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ „Св. Климент Охридски“, а по брой – на Допълнителни препоръчителните критерии

от „Препоръчителните критерии и изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ длъжности, приети в ГГФ на СУ „Св. Климент Охридски“; б) съответстват по своето съдържание с научната специалност на обявения конкурс; в) имат доказани цитирания в монография, научни статии, дисертации, документи и проекти.

4. НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ И НАУЧНИ ПРИНОСИ

Представените за участие в конкурса научни публикации могат да бъдат систематизирани в няколко тематични кръга с научни приноси в изучаване на морфогенетични процеси, интензивност и феноменология на изследваните екзогенни процеси, транспортни свойства на водни потоци от ниска поредност, геоморфоложки процеси и явления в криолитозоната на Антарктида и в зоните с многократно преминаване на денонощната температура през 0 °С, палеогеографски реконструкции. Геоморфоложките проучвания на криогенни процеси и форми в Антарктида, обобщени в монографичен труд – основният в настоящия конкурс, се рецензират отделно от останалите научни трудове (още повече, че монографичният труд няма официални рецензенти).

4.1. Монографичен труд. Монографията „Геоморфоложки изследвания в района на Българска полярна база на остров Ливингстън, Южношетлъндски архипелаг“ (2015) е авторово, оригинално изследване на геоморфоложки процеси на о. Ливингстън, направени от автора по време на научни експедиции до Антарктида в продължение на шест години. Уводната част на монографията дава сведения за местоположението на о. Ливингстън, описва българската база и нейното разположение спрямо съседни природни обекти, съдържа кратка информация за климатичния пояс, в който се намира изследваният остров, както и представя в синтезиран вид условията на Антарктически договор и Антарктическа конвергенция. В главата „Състояние на досегашните геоморфоложки изследвания“ кандидатът представя изследванията на релефа на Южни Шетлъндски острови и описва резултатите от геоморфоложките проучвания на Lopes-Martines на о. Ливингстън, описва международните програми и проекти, които подкрепят изследванията на процесите в криолитозоната. Съдържанието на тази глава не разкрива резултатите от изучаването на релефа, направени от испанските изследователи – пропуск, който не позволява да се оценят откритията авторските изследвания. В глава „Цели, подход, методи“ се развива насочеността на геоморфоложките проучвания, обосновава се и се представя създадената мрежа от маркирани репери и късове и 18 площадки-уловители, дават се сведения за извършения по-късно морфоскопски и гранулометричен анализ. Съдържанието на тази глава в неявен вид разкрива професионализма на доц. Кендерова по създаването на условия за теренни изследвания (площадки-уловители, ключови участъци и др. с предназначение за изучаване на различни геоморфоложки процеси), висока квалификация в провеждането на наблюдения и вземането на проби, постоянство и последователност в реализиране на прецизно

поставените задачи. Обръщам внимание на този факт, защото организирането на мониторингова мрежа изисква енергия, търпение и време (и заради ограничените финансови и човешки ресурси). Ценен научен принос е анализът в главите „Склонови процеси – желифлукция, срутища (написана в съавторство) и „Термокарст“, в които се разкрива спецификата на екзогенезата в криолитозоната (участие на ледотопенето в образуването на срутища и др.), описват се различни релефни форми, прогнозира се развитието на някои склонови процеси (възможна трансформация на срутването в крийп и др.), дават се сведения за крайбрежни наслаги и др. В посочените две глави се откроява прецизното удостоверяване на изследваните наслаги и криогенни форми, детайлният анализ на получените лабораторни резултати на повече от 200 скални проби. Подобно на посочените две глави е съдържанието на „Геоморфоложки наблюдения и описания извън района на БАБ „Св. Климент Охридски“, която представя резултатите от гранулометричния състав на наслагите в района на аржентинската база „Оркадас“ на о. Лори и на чилийската база „Проф. Хулио Ескудеро“ на о. Кинг Джордж. Към научните приноси на монографичния труд се отнасят публикуваните резултати за скоростта на денудация, площта и дълбочината на активния слой, състава на наслагите и генетичния им тип. Предложеният научен труд открива перспектива за продължаваща бъдеща работа по темата.

Към монографичния труд имам следните препоръки при следващо негово издание: да не се използва научно-популярен стил (напр. финалните изречения на уводната част, стр. 8); да се спазват изискванията в „Правила за работа по националната стандартизация“, част 3, на Българския институт за стандартизация (2006) – включване на информационно въвеждащ елемент (предговор от автора/авторите), на някои технически елементи (означения и съкращения) и допълнителни информационни елементи (азбучен указател); текстът да се оформи с ясно ранжирани подзаглавия; таблиците да се пренасят на следващата страница по правилата, да се използват правилно дефис и голямо тире и начините за позоваване на фигури и таблици, да не се разпокъсва текста от фигури, да не се оставят празни полета в края на страницата, библиографията да се посочи в края на монографията и др. Препоръчвам на автора/авторите при второ издание на монографията да се съобразят с направените бележки и нещо повече, да разширят съдържанието със сравняване на получените резултати с тези от други изследвания за разкриване на регионалните особености и локалната специфика (ако има такава) на екзогенезата на територията на българската база в Антарктида.

Монографията „Геоморфоложки изследвания в района на Българска полярна база на остров Ливингстън, Южношетлъндски архипелаг“ е оригинално и приносно изследване на геоморфоложки процеси и явления в криолитозоната на Антарктида и в частност за криосферата.

4.2. Научни трудове – статии и доклади. Представените за участие в конкурса научни статии и доклади (извън тези за Антарктида, представени в 2–3, 3–1, 4–6, 4–7, 4–12, 5–5, 5–9, 6–2 и обобщени в монографичен труд) разкриват няколко акцента в научно-изследователската дейност на Росица Кендерова – изучаване на генезиса и развитието на склонови, флувиални и ерозионни процеси и форми, изследване на селеви потоци, анализиране на палеогеоморфоложки условия. Според мен е важно да се отбележи, че посочените теми се развиват от кандидата в продължение на 30 години и по всяка от тях е събран обширен изследователски материал, а публикуваните изследвания и цитирания удостоверяват научната им ценност.

Към първата тематична група се отнасят проучванията за прояви на солифлукция, крийп, делувиален смив, срутвания, сипеи и др., за образуване на ембрионални ерозионни форми (бразди, ровини, оврази, долове и др.) в планините Влахина, вкл. частта и на територията на Република Македония (5–7), Милевска и Кървав камък (4–8), Източни Родопи (4-1), Пирин (3–2, 3–3, 3–4, 4–15, 4–17, 4, 6–3, 6–4). Публикуваните резултати се основават на трудоемка теренна работа (избор и организиране на ключови участъци и др.) и лабораторни анализи и на детайлно документирани данни от наблюденията. Особено ценни и с важен научен принос са установените периоди на замръзване на повърхностния скален слой и процесите и формите, свързани с размръзването, установените зависимости между температурата на почвата и склоновите процеси във високопланинските пояси и между почвообразуването и изветрянето по дължина на планинските склонове. Към тях се отнасят анализите на екзогенните процеси, форми и наслаги на различна надморска височина, експозиция, наклон и литоложки условия в Пирин, в които присъства оценка за степента на влияние на отделните фактори, които контролират морфолитогенезата и геоморфоложките комплекси. Посочените изследвания имат приносен характер за теоретичната геоморфология със сведенията за скоростта на протичане на изучаваните екзогенни процеси. Почти всички публикации съдържат хидрографски данни на изучаваната територия (поредност на речните течения), което оценявам за принос в хидрологията на страната. Препоръчвам на доц. Кендерова в следващите си изследвания по темата да изведе аналитични зависимости между температурата на почвата и скоростта на протичане на склонови процеси.

Важно място в научноизследователската работа на доц. Кенедерова и ценен научен принос (не само за геоморфологията, но и за хидрологията) е изучаването на селевите потоци (публикации 2–2, 4–10, 4–13, 4–14) в Източни Родопи, в долината на р. Струма и на р. Марица. Във всички изследвания на това природно явление кандидатът представя прецизно данните от гранулометричния лабораторен анализ, класифицира селевите потоци по различни признаци, анализира акумулативните форми и алувиалните и алувиално-колувиални наслаги, създадени при тяхната проява. В последните си проучвания кандидатът коментира ефективността/неефективността на изградените технически съоръжения за

предотвратяване на щетите от проявата на природното явление, което придава на посочените изследвания и научно-приложна стойност. Научната ценност на реализираните досега разработки се доказва и от цитиранията им в геоморфоложки, геоложки и хидроложки анализи. Доколкото селевите потоци се отнасят към природните опасности, препоръчвам на автора да разшири следващите си анализи с оценка на риска от проявата им.

Геоморфоложките реконструкции в районите на тракийски селища, могили и ритуални ями в Южна България – на територията на Горнотракийската низина (4–3, 5–3, 5–11), в долината на р. Струма (4–18) и в Родопи (5–1, 5–2, 5–6, 5–12) се явяват пионерски за страната и дават ценни сведения за формите на релефа през холоцена. Информацията за промените в речните легла и склоновите процеси, основана на анализа на холоценски наслаги, обяснява погребването на селищни могили и изграждането на подмогилни некрополи и светилища, разкрива материалите, използвани за изграждане на могили „Голямата Косматка“ и „Светицата“ (4–3), описва природните условия в къснохалколитното селище Орлица и др. Съвместната работа на доц. Кендерова с археолози поставя основите на нов вид интердисциплинарни проучвания и намира израз в разработена по-късно дисертация в тази област.

В самостоятелен принос обособявам: а) създаването на лаборатория в МГУ „Св. Иван Рилски“ за обработването на скални проби от теренни проучвания чрез гранулометричен и морфоскопски анализ, която се използва за научни изследвания от преподаватели, студенти и докторанти от СУ „Св. Климент Охридски“ и МГУ „Св. Иван Рилски“; б) изборът и изграждането на ключови участъци в източния (североизточния) и западния (югозападния) склон на Пирин, които представляват елемент на комплексен мониторинг за изследвания във високопланинския пояс и които предоставят ценна научна информация за склоновите процеси в Пирин. Разработването на лаборатория и изграждането на полигони за теренни изследвания изисква време, търпение и професионализъм и затова оценявам стореното от доц. Кендерова за изключително ценно не само за провежданите от нея настоящия изследвания, а и за последващи проучвания.

Научноизследователската дейност на доц. Росица Кендерова удостоверява следните еднакво значими приноси: предоставяне на нови и изключително ценни данни за склонови процеси, форми и наслаги в крионивални и крогенни условия, за структурата на селевите потоци и за палеогеоморфоложките условия в отделни части на страната; установяване на зависимостта на крийпа и солифлукцията от температурата на почвата; разработване на методична процедура за теренни геоморфоложки изследвания; основаване и поддържане на лаборатория по кватернерна седиментология за гранулометричен, морфоскопски и литоминераложки анализ, създаване на мониторингови наблюдения на криогенни процеси на о. Ливингстън и на природната среда във високопланинския пояс на Пирин.

5. УЧЕБНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Доц. Кендерова е дългогодишен преподавател в ГГФ, който чете лекции във всички образователни степени и форми на обучение (редовна и задочна) и провежда семинарни и лабораторни занятия, който е още автор на нови учебни дисциплини и учебни програми, ръководител на магистърска и докторантска програма, научен ръководител на дипломни работи и докторски дисертации.

5.1. Лекции и учебни програми. Доц. Кендерова: а) чете лекционни курсове в степен бакалавър по *Геоморфология, Геоморфология на България, Квартнерна палеогеография, Рискава геоморфология, Природна среда и древни цивилизации*, за които е актуализирала учебните програми; б) чете лекционни курсове в степен магистър по *Динамична и климатична геоморфология, Полева геоморфология и геоморфоложко картиране, Палеогеография* и *Кватернерна геология* и е съставител следните нови учебни програми: *Карстова геоморфология, Регионална геоморфология, Флувиална геоморфология*; в) чете лекционни курсове в докторската програма „Геоморфология и палеогеография“ по следните дисциплини – *Динамична геоморфология, Геоморфоложки мониторинг, Лабораторен практикум по седиментология*, на които е и съставител на учебните програми. Към посочените учебни дисциплини трябва да се прибавят *География на България с екология* и *Основи на природознанието*, разработени за студентите от ФНПП, четенето на лекции в специалност История и география и в магистърските програми „Изменение на климата и управление на водите“ (ГГФ) и „Археометрия“ (към Исторически факултет). Някои от тези учебни дисциплини не бяха посочени в документите към конкурса и се включват в настоящата рецензия след допълнителни мои проучвания, защото най-напред изискват усилия и време за подготвянето (и за актуализирането) и не на последно място защото често се недооценяват в рецензии за заемане на академични длъжности. Устна справка с членовете на Комисия по качествен контрол удостоверява прецизност при изработването на учебните програми и пълно съответствие с изискванията за съставянето им. В тази част от рецензията регистрирам изготвянето на документацията за атестиране на магистърската програма „Геоморфология“ и на докторантската програма „Геоморфология и палеогеография“. Дългогодишното ми свидетелство на работата на доц. Кендерова в качеството на неин колега е основание да оценя високо стремежа към непрекъснато актуализиране на учебното съдържание на четените от нея лекции, значителната работа по изготвянето на нови учебни дисциплини и на цялата документация към магистърската и докторантската програма.

5.2. Аудиторна заетост. Средната годишна аудиторна заетост за 2012–2017 г. е 678 часа в образователната степен бакалавър и магистър или над нормативно определената в СУ „Св. Климент Охридски“. Големият брой аудиторни и извън аудиторни часове заемат важно място в творческата работа на доц. Кендерова, което е причина за отчитането им.

5.3. Ръководство на дипломни работи в ОКС Магистър. За периода 2002–2018 г. доц. Кендерова е научен ръководител на 12 успешно защитени дипломни работи в ОКС „магистър“. В качеството си на участник и на председател на комисията по защита на дипломни работи имам преки наблюдения върху всички дипломни работи, разработени под ръководството на Росица Кендерова, което ми дава основание да направя следната оценка: дипломните работи, развити на основата на седиментоложкия подход за изследване на геоморфоложки процеси и форми и на литоминараложки анализ за палеогеографски реконструкции, придружени с оригинални данни и карти, показват активна работа и контрол върху теренните и лабораторните изследвания от страна на научния ръководител и удостоверяват високия професионализъм на доц. Кендерова в нейната преподавателска дейност в степен магистър. Оценка ми се удостоверява от прерастването на пет от дипломните работи в дисертации. Кандидатът в конкурса е изготвил и голям брой рецензии на дипломни работи.

5.4. Научно ръководство на докторанти. Доц. Кендерова е научен ръководител на четирима докторанти, двама от които със защитени докторски дисертации и придобили ОНС „доктор“ и двама в процес на обучение в докторската програма. В защитените дисертации се откроява задълбоченост на проведените геоморфоложки изследвания и анализи, което е резултат не само на усилията на докторантите, а и на голямата вискателност от страна на доц. Кендерова по време на научното ръководство. Двата успешно защитилите докторанти се реализират като преподаватели в областта на геоморфологията в СУ „Св. Климент Охридски“. На основата на отчетите за работата на останалите двама докторанти (в процес на разработване на дисертациите) и на направените от тях презентации по извършената работа през изминалите етапи, смея да твърдя че те ще бъдат отлично защитени. Доц. Кендерова е участник в две научни журита за присъждане на научната степен „доктор“.

Учебно-преподавателската дейност на доц. Росица Кендерова е с приноси във въвеждането на нови учебни дисциплини и разработването на учебни програми към тях и се отличава с методична последователност при работата със студентите и с активно ръководство на дипломни работи и дисертации, с прецизност на рецензиите към разработените дипломни тези.

6. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

В края на рецензията си позволявам да направя следните препоръки (извън посочените по-горе) към доц. Росица Кендерова: а) да систематизира в самостоятелен научен труд изследванията (в съчетание с останалите проучвания) на селевите потоци; б) да представи във вид на методично ръководство алгоритъм за теренна работа и лабораторни анализи при геоморфоложки изследвания на екзогенезата; в) да изготви учебник/учебници, учебни помагала или цикъл от лекции по въведените нови учебни дисциплини.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Оригиналните научни приноси при изучаване на склонови, ерозионни, флувиални и криогенни процеси и форми на територията на страната и на Българската антарктическа база, тематичната устойчивост на научно-изследователската работа, целенасоченото развиване на седиментоложкия подход в геоморфоложките изследвания и създаването на собствена научна школа и последователи, разпознаваемостта в научното пространство на геоморфологията, пионерската работа по основаване и поддържане на лаборатория по кватернерна седиментология и на научна мониторингова база за изследвания на природната среда във високопланинския пояс на Пирин, актуализирането на съществуващите и включването на нови учебни дисциплини в учебния план на специалност география, енергичната преподавателска дейност, строгото научно ръководство на дипломанти и докторанти, активното участие в научни журита, в комисията за защита на дипломни работи, в работата на факултета и на катедра „Климатология, хидрология и геоморфология“ и дейното ръководство на Сдружение на геоморфолозите в България, дават основание доц. РОСИЦА МИХАЙЛОВА КЕНДЕРОВА ДА ЗАЕМЕ АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ „ПРОФЕСОР“ в професионалното направление 4.4. Науки за земята (Геоморфология и палеогеография).

13 април 2018 г.
София

Рецензент: проф. д-р Нели Христова